THE ISRAELITE PRESS — The only Jewish Newspaper in Western Canada.

אידישע ווארט

Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 — Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

הילף פון דער דאמיניאן רעגירונג

די לעצטע גערעטעניש באריכטן פון די פריירים ציינן, אז מערב קאנאדע שטייט פאר א שווערן ווינטער, ניט בלויז פון ארבעטסלאָזקייט, נאר אויך פון ביטרער נויט צווישן א גרויסן טייל פון דער פארמער באפעל־קערונג.

עס וואלט געווען פון אונזער זייט נאריש צו פרובירן זיין אפטימיס־טיש און טרייסטן זיך מיט גוטע האפענונגען, פארזעענדיק אזוי די זייער ניט גינסטיקע לאגע און פארנאכלעסנדיק דאס וואס מיר מוזן איצט טאן אויסצומיידן די דראענדיקע קאטאסטראפע, — צוגרייטן זיך צו איר און אננעמען די געהעריקע מיטלען, אז עס זאל צו איר ניט קומען.

צום גליק איז די קאטאסטראפע ניט קיין אומפארמיידלאכע. קאנא־דע איז נאך גענוג רייך אין רעזורסן, אז איר באפעלקערונג זאל ניט דארפן ליידן קיין הונגער און נויט. עס זיינען דא גענוג נאציאנאלע רייכטימער, און דער קרעדיט פון לאנד איז גוט גענוג, אז מען זאל קאנען באזארגן די בא־פעלקערונג מיט ברויט צו דער זאט, מיט א בגד אויפ'ן לייב און מיט א ווא־רימער דירה פאר'ן ווינטער.

די מוניציפאליטעטן זיינען, אמת, פאראָרימט און זיי האבן דער־גרייכט און שיר ניט איבערגעטראפן זייערע שטייער מעגלאכקייטן. די פראווינציעלע רעגירונגען זיינען אויך ניט אין קיין סך בעסערער לאגע. אלע אויגן קוקן דערפאר איצט אויף דער דאמיניאן רעגירונג, דערוואַרטנדיק פון איר אז זי זאל זיך שטעלן אויף דער הויך פון איר אויפגאבע און זאל מאָ־ביליזירן די רייכטימער פונ'ם לאנד, פונקט ווי זי וואלט עס געטאן אין פאל פון אן אטאקע פון אן אויסערלאכן שונא.

מט א געוויסער צייט צוריק האט עס אויסגעזעען, ווי די פעדעראלע רעגירונג וואלט ניט באגריפן די ערנסטקייט פון דער לאגע און די ניט גינס־טיקע אויסזיכטן אויף דער באלדיקער צוקונפט. פרעמיער בענעטס באמער־קונג אין הויז מיט א פאר חדשים צוריק, אז די לאגע אין דער וועסט איז גאר ניט אזוי שלעכט ווי מען פרובירט זי צו שילדערן, האט געמאכט אזא איינדרוק.

אבער אויב מר. בענעט האט דאן געמאכט די דאזיקע באמערקונג ניט בלויז אין א מאמענט פון אויפרעגונג, נאר ער האט זי ערנסט געמיינט, אדער מיט דער האפענונג אויף א גוטער גערעטעניש, זיינען מיר זיכער, אז ער האט זיך איצט איבערצייגט אין זיין טעות, און, עס זיינען דא גענוג אורזאכן צו גלויבן אז זיין רעגירונג איז גרייט צו פארנעמען זיך מיט'ן דרינגענדיקן פראבלעם אויף אן ערנסטן אופן.

אויב די רעגירונג האט נאך מיט א קורצער צייט צוריק געצווייפלט, האט דער טור פונ'ם ארבעטס מיניסטער, סענאטאר ראבערטסאן, זי זיכער איבערצייגט, אז די לאגע אין דער וועסט איז באמת קריטיש, און אין איי־ניקע פונקטן, באזונדערס אין גרויסע טיילן פון סאסקאטשעוואן, וועט זי זיין קאטאסטראפאל ווען קיין גרויסע הילף אקציע וועט ניט אנגענומען ווערן. סענאטאר ראבערטסאן אליין האט גערעדט מיט טרערן אין די אויגן וועגן דער לאגע אין די דאזיקע געגנטן, וואס זיינען באריסמטע געווארן ווי דער תבואה שפייכלער פון דער וועלט, און וואו צוליב דער טריקעניש וועלן די פארמערס ניט האבן וואס צו פארקויפן אפילו אויף די הערשנדיקע ני־דעריקע פרייזן.

די קאנפערענץ מיט די פריירי פראווינצן האט ווייטער איבערצייגט פרעמיער מיניסטער בענעט אין דער גרויסער ערנסטקייט און דרינגלאכ־קייט פון דער לאגע. און די פרעמיערן זיינען אוועקגעפארן פון אטאווא מיט'ן איינדרוק, אז דער פרעמיער מיניסטער פלאנעוועט באמת א הילף אקציע פאר דער וועסט אויף א גראנדיעזן מאסשטאב.

וואסערע פארמען עס וועט טראגן און אין וואס די הילף וועט בא־שטיין איז נאך דערוויל ניט באקאנט צו קיינעם, אויסער צו פרעמיער בע־נעט אליין, עס איז אבער זיכער, אז זי דארף און מוז דורכגעפירט ווערן אויף א גראנדיעזן מאסשטאב, אויב זי זאל ענטפערן דער גרויס און דער דרינגלאכקייט פון דער הערשנדיקער און פארשטייענדיקער נויט.

ווען פרעמיער בענעטס רעגירונג דערהויבן זיך צו דער ערנסטקייט פון דער אויפגאבע וואס דער גורל האט אויף איר ארויפגעלייגט, קאן זי זיין זיכער, אז די געשיכטע וועט דאס פארצייכענען צו איר קרעדיט.

באד־פלעצער אין וויניפעג

די שטיקנדיקע היצן פון די לעצטע טעג האט געדארפט נאך א מאל איבערצייגן אונזערע שטאטיקע פירער, ווי נויטיק ס'איז צו האבן לאקאלע אפענע באד־פלעצער אין וויניפעג.

עס איז אפשר געווען א נס, וואס די עטלאכע זייער הייסע טעג זיינען דורכגעגאנגען דא אן קרבנות פון דערטרינקען זיך. אין אזעלכע היצן איז שווער צוריקצוהאלטן דעם עולם, באזונדערס דעם קינדערשן, פון דער איינ־לאדנדיקער קילקייט פון די טייכן וואס ציען זיך איבער דער ליינג און דער בריים פון שטאט, — און דאס באדן זיך אין טייך, אן געהעריקער שוץ, איז פארבונדן מיט גרויסע געפארן, באזונדערס פאר'ן קליינוואַרג.

אבער אויב די טייכן אין שטאט האבן ניט גענומען, צום גליק, קיין קרבנות, האט אבער די באפעלקערונג, אין מיטן פון אזא עשירות מיט טיי־כען, שווער געליטן פון די היצן, און האט ניט געקאנט געפינען קיין באהעל־טעניש פון איר, סיידן די וואס האבן די מעגלאכקייט און די מיטלען ארויס־צופארן א פופציק מייל צו די ברעגן פון די לייקס.

וויניפעג וואלט געדארפט האבן אפענע באד פלעצער ביי די ברעגן פון אירע טייכן, און זי וואלט זיי געקאנט זייער לייכט האבן, אן באזונדערע אויסגאבן און אפשר מיט פראפיטן.

סאסקאטון, מיט א סך א קלענערער באפעלקערונג און מיט א סך קלענערע מיטלען, און מיט א טייך וואס איז א סך געפערלאכער פאר באדן זיך צוליב זיינע פארדרעטערישע וואסערן, האט שוין פון לאנג אן א זיכערן אפגעצאמטן מוניציפאלן באד־פלאץ אין טייך, מיט א קינסטלאכן זאמד־ברעג, און אונזער איינדרוק איז, אז די מוניציפאליטעט לייגט גארנישט ניט צו צו דעם, אויסער דער באקוועמלאכקייט און געזונט פון די בירגער און די לעבנס וואס ווערן דורך דעם געראטעוועט, וואס זיינען ריינע פראפיטן.

רעדזשיינע, אויף וויפל אונז איז באקאנט, האט אויך א מוניציפאלן באד־פלאץ אין דער קינסטלאכער אזערע ביים פארלאמענט, און דאס קאסט אויך גארנישט צו די שטייער־צאלער.

וויניפעג, מיט אירע צוויי גרויסע און פארהעלטנסמעסיק רואיקע טייכן, קאן אוודע האבן אירע אייגענע אפגעצאמטע און באשיצטע באד־פלעצער, — ניט איינעם, נאר עטלאכע, און זיי זאלן צאלן פאר זיך אליין, ווען מען זאל אפילו רעכענען דעם מינימאלסטן פרייז פאר באנוצן זיך מיט די באד־הייזער און פאר באד־קאסטיומען.

עס איז צייט, אז די מוניציפאלע פארוואלטונג זאל א טראכט טאן וועגן דעם. איצט, ווען געזעלשאפטלאכע ארבעטן זיינען אזוי נויטיק פאר'ן אויפהאלט פון די ארבעטסלאזע, איז די פאסיקסטע צייט צו בויען אזעלכע מיט דעם מינימאלסטן קאסט, — די ארבעטסלאזע מוזן דאך אלצאיינס אויפגעהאלטן ווערן.

אין מיטן ים

פון הרב אשר זילבערשטיין

אויפגעשטאנען, אפגעדאוונט, איבערגע־ביסן און ארויף אויפ'ן דעק. דורכגייענדיק האב איך באמערקט אויפ'ן בולעטין, אז מיר געפינען זיך צווישן 350 גראד לענג און 47 גראד בריים, וועלכעס הייסט פונקט אין מיטן ים.

איך ווייס ניט ווי אנדערע. — איך האב עפעס געפילט אנדערש: — איך בין אין דער מיט פון ים! — וועלן דאך מענשן פון אייביק אן דערגרייכן די מיט. דעם שפיץ, דעם עק אדער דעם דנא פון יעדער זאך. וויפל מענשלאכע קרבנות האט שוין אפגעקאסט די דערגרייכונג פון די ערד פאָ־לוסן? און איך דיינק אז דאס גרעסטע געצאלט וואס דער פארשער קריגט פאר זיינע אוממענשלאכע מאטערנישן און אומ־צאליקע געפארן, איז ניט דער באוואוסט־זיין, אז ער האט ביינעשטייערט צו דער וויסנשאפט, אדער דער כבוד און דאס געלט וואס ער קריגט נאכדעם. — נאר דאס בעסטע באצאלט וואס דער פארשער בא־קומט, פאר וועלכן עס איז ביי אים כדאי אלעס צו ליידן, איז די מינוט ווען ער דער־גרייכט דעם פאלויס או [טראכט זיך]: — איך בין אויפן שפיץ, אדער אויפ'ן דנא פון דער וועלט!

די לופט איז ווארים, קלאר און דורכזיכ־טיק. דער הימל איז לויטער. די זון שיינט און דער ים ארום איז שטיל און גלייך און גלאט, ווי א גרויסער, קייליכדיקער טונקל־בלויער שפיגל. און איך שפאציר אויפ'ן דעק הין און צוריק און קאן זיך זאט ניט אנקוקן אין דער שיינער, הערלאכער בילד פון הימל און זון און ים. און ניט איך בא־טראכט דאס בילד, נאר איך בין אין מיטן פונ'ם בילד און ווער באטראכט פון איר. אי דפיל ווי ר' זוסיא חאט געפילט אין סוכה, — א מצוה וואס מ'קאן ארייין איר מיט די פאנטעפל...

און איר פארמאכט די אויגן און פאר־טראכט זיך און איר עפנט זיי צוריק און — איר האט גארניט אנגעוואוירן: דאס זעלבע בילד, דער זעלבער הימל און די זעלבע וואסער. — איינטאניק! קיין אומ־בייט, קיין פארשיידנקייט. קיין לאנד־מארק! — אבער גראד אין דעם איינטא־ניקייט ליגט דער גאנצער צויבער, די גאנצע שיינקייט און הערלאכקייט פונ'ם בילד.

אט אזוי האט דאך אויסגעזעען די וועלט אונזערע איידער די פארשייטע ערד האט ארויסגעשטעקט איר קאפ פון אונטער דער וואסער און אנגעהויבן זינדיקן! — און וויפל קאלירן די ערד האט פון דאן אן בא־קומען! און וויפל מאל זי האט זיך שוין פון דאן געביטן! און וויפל מאל זי בייט זיך יעדן טאג! — און דער ים? — דער ים איז דער זעלבער. זיך א האר ניט גע־ביטן. ער איז איינטאניק, ווייל אמת קאן אנדערש ניט זיין, אמת איז איינטאניק. מיר קאנען ניט ליידן קיין איינטאניקייט, ווייל מיר קאנען קיין אמת ניט ליידן, ווייל מיר זיינען פאלש. ווייל מיר זיינען פון אלערליי קאלירן און מיר בייטן זיך שטענ־דיק, ווילן מיר אין יעדער זאך זעען פאר־שיידנארטיקייט און א שטענדיקע אומביי־טונג.

אלעס מוז אונטערגיין אויף דער ערד; מבול און פייער, יארן און דורות און פאר־שריט האבן אומ'ברחמנות'דיק צעבראכן, צעשמעטערט און פארניכטעט די גאנצע שאפונג פון דער "בריאה" און האבן אנ־דערס אויף דע מארט געגעבן און — קיין סימן איז ניט געבליבן פון דער "מעשה בראשית"! און נאר דער ים איז דער זעל־בער, פונקט ווי ער איז געווען ביי דער "בריאה" און איך דערזע פאר זיך די "מע־שה בראשית" פונקט ווי גאט האט זיי בא־שאפן און איך זע איצט אלץ וואס איך האב אין מיינע קינדער יארן ווי אין א חלום געפאנטאזירט. אבער וועלכער האט מיר אויסגעזען ווי א נעפלדיקע פארגאנ־גענהייט, ווי א טונקעלע מיסטישקייט, א ווידער־קול פון א ווייטער ווירקלאכקייט. דער "בראשית" מיט'ן "תוהו ובוהו", מיטן "תהום" און מיט'ן "גייסט פון גאט וואס האט געשוועבט אויף דער וואסער". און איצט זע איך דאס מיט מיינע אויגן, — איך זע די ריינע נאטור, די פרימיטיוויטעט אין איר ערשטער הערלאכקייט און אומ־שולדיקייט.

און איך שפאציר אויף דער אפענער דעק און באטראכט די וואונדער פון גאט ארום מיר און באטראכט אויך די וואונדער וואס זיין דורכגעטריבענע בישעפעניש — דאס מענטשל — האט געשאפן; — די מאנסטער שיף "ברעמען", די שווימענדיקע שטאט פון פיר טויזנט איינוואוינער... דער ים־ניט־גוטער, דער וואסער־שד, וואס גייט זיך שטאלץ און זיכער זיין וועג אויפ'ן רוקן פון גוטמוטיקן אקעאן און ווארפט און שליידערט מיט'ן גרעסטן אימפעט די וואַ־סער ארום זיך, גלייך ווי דער ים דארף פאר אים דרך־ארץ האבן און אים מאכן וועגן. און מיט זיין שטאלץ און זיכערקייט באאיינפלוסט ער אויך זיין באשעפער דעם מענטש. און דער עולם, אן סימן פון שרעק, איז אזוי לוסטיק, אזוי פריילאך.

אבער פלוצלונג הויבט זיך אויף פון ער־געץ פון ים א שווארצער וואלקן באגלייט פון א שטארקן ווינט, וואס האט א בלאז געטאן אויפ'ן ים און — ס'איז אים ניט צו דערקענען! אוועק די גאנצע שענקייט, מיט דער גלאטקייט, מיט דער שפיגלדי־קייט, — אליין צעבראכן זיין אייגן בילד, — און געווארן איינגאנצן עפעס אנדערש. און שרעקלאכע בערג מיט וואסער, איינס נאכ'ן אנדערן, אן אויפהער, האבן אנגע־הויבן שטורעמען אונזער שיף, און דער גרויסער ים־תקיף, דער וואסער טשעמפי־אן, האט זיך מעשה־שוואכלינג אנגעהויבן בויגן און ווארפן און האט מיט זיין איבער־שרעקן זיך אנגעווארפן אויך א פחד אויפ'ן עולם און איינס נאכ'ן אנדערן האבן זיי זיך אנגעהויבן אראפרוקן פונ'ם דעק און זיינען אנטלאפן צו זיך אין די קאבינען.

און נאר איך איינער בין געבליבן אויף דעם דעק און ניט אויפגעהערט שפאצירן הין און צוריק, — איך כאפ א בויג, א שטויס, א וויכנע, א ווארף צום באריער און — נאך מיט מער האסטיקייט, מיט מער דרייסטקייט זעץ איך פאר מיין שפא־ציר.

— וואס איז דאס געווארן מיט מיר? וואו האט זיך צו מיר גענומען אזא שטאר־קייט? איך, דער שוואכלינג, דער איבער־געשראקענער פון בית־מדרש ארוים, וואס האב שטענדיק מורא פאר א קליין הינטל און פאר א גרויסער קאץ און פאר א שווארצער נאכט און פאר א שטארקן דו־נער. — איך בין עס פלוצלונג געווארן אזא העלד און האב קיין מורא ניט פאר קיין שטורמישן ים און פאר קיין וואקלענדיקער שיף! — איך ווייס וואס עס הייסט אין מיטן ים. איך ווייס מיט וואס עס שמעקט. איך ווייס וואס עס הייסט א טיפקייט פון צען טויזנט פוס וואסער פאר א באשעפ־ניש וואס האט לונגען אנשטאט זשאברעס, און הענט און פיס אנשטאט פלים־פעדערן. — איך ווייס. אבער איך וויל דעם ים מיט אלע זיינע געפארן, איך האב פיינט די יב־שה. איך וויל דעם ים. — ווייל דער ים איז קיינעמס ניט, ניט ענגלאנדס, ניט פראנק־רייכס, ניט קיינעמס ניט. דער ים איז גאטס, "אשר לו הים" און ער איז אדער קיינעמס ניט, אדער מיינער אויך... עס ווארפט, עס וואקלט, עס שליידערט, נו, עס ווארפט מיט אלעמען גלייך! מיט מיר און מיט אייך! — איר אנטלויפט גויאים, איר ווילט שוין גיך די יבשה, דארט וואו איר זייט רואיק און זיכער און נאר מיט אונז אידן אליין ווארפט עס. כ'וויים איר ווילט ניט דעם ים. איר וואלט וועלן אים אויסשעפן, מאכן פון אים יבשה, טעריטאריע און דאס באלד איינטיילן צווישן זיך. און פון אונזערט וועגן קיין טראט ערד ניט לאזן. איר וועט דאן גע־רעכט זיין, איר וועט אונז אויפווייזן ווי יעדער פוס ערד איז אייך נויטיק, — פא־ליטיש, סטראטעגיש, עטנאגראפיש און עקאנאמיש. און ביי אייער בעסטן ווילן ביי אייער בעסטער און פריינטלאכסטער באציאונג צו אידן, קאנט איר אונז אבער, צו אייער גרויס באדויערונג, ניט אוועק־געבן קיין איין טראט ערד. — איך ווייס. אבער אנטשולדיקט גויאים! מיר וועלן ניט לאזן אויסשעפן דעם ים. און אויב עס וועלן זיך געפינען חכמים־רשעים וואס וועלן דערפינדן אן עצה אויף אויסשעפן דעם ים, וועלן מיר אידן ניט לאזן. — איך דער ערשטער און צו מיר, מסתמא נאך אידן. — מיר וועלן זיך וואוקשטעלן מיט'ן גרעסטן מסירת־נפש, גיין ביזן בלוט אריין. איר וועט אויסשעפן און מיר וועלן אריינ־גיסן צוריק. דער ים מוז בלייבן ים! עס לעבע דער ים!

דינסטאג ר"ח תמוז, אויפ'ן "ברעמען".

די טרעגער פון די משיחישע באוועגונגען ביי אידן

אן אפהאנדלונג פון אלע באוועגונגען פון משיחישער אויסלייזונג פון בר ככבאו ביז הערצלען

פון יוסף שפירא

(פיר־און־צוואנציקסטע פארזעצונג)

רבי משה די ליאן און דער זהר

אין דעם דרייצנטן יארהונדערט האבן מיר צו פארצייכענען נאך א גרויסע דער שיינונג אין דער קבלה, און דאס איז די אנטפלעקונג פון דעם "זהר", דער ספר וואס איז שפעטער געווארן פאר אלע מקובלים דער הויפט ספר פון וועלכן זיי האבן געשעפט זייער באגייסטערונג.

דער זוהר איז אנטדעקט געווארן פון רבי משה בן שם טוב די ליאון (1250 — 1305), וועלכער איז אליין דער פארפאסער פון אייניקע קבלה ספרים. די ליאון איז אליין ניט געווען קיין גרויסער למדן ווי ס'איז געווען אבולאפיא, ער האט אבער געהאט א גרויסן טאלאנט צום שרייבן. זיין שפראך איז געווען א זייער אנציענדיקע און ער האט געקאנט אויסטייטשן זאכן אויף פארשיידענע אופנים.

די ליאון האט אבער ניט פארנומען קיין צו גרויסן פלאץ אפילו אין דער קבלה וועלט ביז וואנעט ער איז ניט ארויסגעקומען מיט זיין נייע אנטפלעקונג, אז ער האט געפונען א ספר וואס ר' שמעון בן יוחאי האט אנגעשריבן אין דער צייט ווען ער האט זיך אויסבאהאלטן דרייצן יאר אין דער הייל פאר די רוימער. אונז איז שוין אויסגע־קומען צו דערמאנען, ווי פיל פון די מיסטיקער האבן זיך באנוצט מיט דעם דאזיקן מיטל אנצורופן פארשיידענע נעמען אויף די נעמען פון די אמאליקע גדולים און דער־מיט זיי צוגעבן גרוים ווירקזאמקייט. עס זיינען דארום פאראן פיל וואס זיינען מיט דער מיינונג אז די ליאון אליין איז דער פערפאסער פון דעם "זהר" און אנדערע זיינען מיט דער מיינונג אז אבולאפיא איז דער פארפאסער.

דער "זהר" איז אינגיכן געווארן זייער פאפולער און פארהייליקט. גלויבנדיק אז ר' שמעון בן יוחאי האט געלערנט תורה פון גאט אליין, איז די הייליקייט פון "זהר" געווען כמעט אזוי שטארק ווי פון דער תורה און ביז אין די לעצטע צייטן האבן זיך געפונען אידן, וואס האבן געגלויבט, אז זאגן "זהר", אויב אפילו מען פארשטייט ניט וואס עס איז דארט געשריבן, איז גענוג צו רייניקן די נשמה און דערנעענטערן צו גאט.

עס איז דארום צו דערווארטן, אז דער משיחישער גלויבן זאל אין אזא ספר ווי דער "זהר" פארנעמען א באזונדער אנגעזעענעם פלאץ. עס ווערן טאקע אין דעם "זוהר" געמאכט פארשיידענע אויסרעכענונגען אויף וועלכע עס האבן זיך שפעטער געשטיצט די פארשיידענע פאלשע משיחים, ספעציעל שבתי צבי און יעקב פרנק.

איין אויסרעכענונג פון "זוהר" איז געשטיצט אויף דעם שם המפורש. די אותיות "ה" און "ו" זיינען צעטיילט געווארן ווען די אידן זיינען אוועק אין גלות. די "ה" ציינט אויף די ערשטע פינף טויזנט יאר פון בריאת העולם, די "ו" אויף דעם זעקסטן טויזנט. ווען עס וועט קומען דאס זעקסטע טויזנט יאר דאן איז דער אנ־פאנג פון דער גאולה. עס קומען נאך אבער צו זעכציק יאר, לויט דעם חשבון וואס מען כפל'ט די "ו" (6) ביי "י" (10). לויט דעם איז דאס יאר פון אויסלייזונג ה"ס, (1300), נאכדעם וועט די "ה" שטייגן אלע זעכציק יאר צו א העכערער מדרגה, ביז צו דעם יאר 1840, ווען די טויערן פון חכמה וועלן זיך עפענען און די וועלט וועט ווערן גרייט פאר דעם זיבעטן טויזנט יאר, וואס איז אין דער בחינה פון שבת. אן אנדער אויסרעכענונג איז אז דאס משיח יאר איז דאס יאר 1306.

ווייטער ווערט אויסגערעכנט אז די צוועלף שבטים שטעלן פאר צוועלף הונ־דערט יאר פון גלות, זייט דעם חורבן בית המקדש. דאס קומט אויס דאס יאר 1268. נאכדעם וועט זיך אנפאנגען די פינסטערע נאכט פון אידנטום, וואס וועט אנהאלטן 66 יאר, דאן, אין יאר 1334, וועט משיח דערשיינען און מיט 66 יאר שפעטער (1400) וועט די אותיות פון גאטס נאמען זיך באווייזן אין זייער גאנצער לויטער־קייט. מיט 132 יאר שפעטער וועלן אויפשטיין די טויטע פון ארץ־ישראל און מיט 144 יאר שפעטער (1676) וועט פארקומען תחית המתים אין די אנדערע לענדער.

עס זיינען פאראן נאך אנדערע אויסרעכענונגען אין "זוהר" פאר דעם יאר פון משיח'ס קומען און פאר דעם יאר פון תחית המתים, און איינער פון זיי איז דאס יאר ת"ח. (1608), וואס איז שפעטער אנגענגבן געווארן פון שבתי צבי פאר דעם יאר פון אידישער אויסלייזונג.

דער "זוהר" באשרייבט אויך ווי אזוי עס וועט פארקומען די אידישע אויס־לייזונג. איידער משיח וועט קומען וועלן אידן אויסשטיין גרויסע רדיפות און אלע פעלקער וועלן קאנקורירן מיט זייער אונטערדריקן די אידן און "די לעצטע צרות וועלן מאכן פארגעסן די ערשטע". דער משיח וועט זיך צוערשט באווייזן אין גליל. די פעלקער וועלן פירן א מלחמה מיט אים און ער וועט זינגן. פיל דערפון דערמאנט די אנדערע בילדער וואס זיינען געמאלן געווארן אין די פארשיידענע אנטפלעקונגען און אין די פאראויסזאגונגען פון רבי סעדיה גאון, רב האי גאון און אנדערע.

דער משיח ווערט אין "זוהר" אויך פארגעשטעלט אלס א ליידנדער און א קראנקער, ווי ער ווערט פארגעשטעלט אין תלמוד און אין דער שפעטערדיקער ליטעראטור.

(מיר האבן מיט די דאזיקע שורות ניט אויסגעשעפט דאס אלעס וואס ווערט געזאגט אין "זוהר" וועגן משיח'ן און זיין איינפלוס אויף דער קבלה וועלט. אונזער צוועק איז אבער געווען בלויז צו דערמאנען אים אויף וויפיל עס האט צו טאן געהאט מיט דער תקופה ביי וועלכער מיר האלטן און די נייע ווענדונג וואס ער האט גע־געבן דער אנטוויקלונג פון משיחישן אידעאל).

משה באטארעל

ווען עס איז פאריבער דאס יאר 1358, וואס איז ביי פיל מיסטיקער געווען אויסגערעכנט אלס דאס יאר פון אידישער אויסלייזונג און משיח האט זיך ניט באוויזן, האט דאס געהאט א ווירקונג אז עס זאל פאר א צייט אפגעשטעלט ווערן די ארבעט פון אויסרעכענען דאס משיח יאר. דאס קאן אנגענומען ווערן פאר אן אורזאך ווארום אין דער צווייטער העלפט פון פערצנטן יארהונדערט, האבן זיך ניט באוויזן קיין משיחים, אדער אזעלכע וואס זאלן זיך פראקלאמירן אלס די אנזאגער פון דעם טאג פון דער גאולה.

אין דעם דאזיקן פעריאד קאן מען פארצייכענען בלויז איין משיח און דאס איז משה באטארעל. א אידישער געלערנטער און בעל מקובל אין שפאניע, וועלכער האט געלעבט אין דער צווייטער טייל פון פערצנטן יארהונדערט.

דאס אידישע לעבן אין שפאניע איז אין די לעצטע צענדליק יאר פון דעם פערצנטן יארהונדערט געווארן א גהינום. דער "שווארצער פעסט" בלבול, דער ברו־דער קריג פאר דער שפאנישער מלוכה, ווען יעדער צד האט געזוכט צו באשולדיקן די אידן אין אומטריהייט, זיינען געווען די סבות פאר רדיפות אויף אידן, וואס זיינען געווארן אלץ שטארקער, ביז צו דעם יאר 1492, ווען אידן זיינען ארויסגע־טריבן געווארן פון דעם לאנד. אויך די לאגע פון אידן אין אנדערע לענדער איז ניט געווען בעסער. דער עלילת דם האט געפאדערט זיינע קרבנות און די "גאלדענע תקופה" האט אנגעפאנגען צו פארשווינדן.

משה באטארעל וועלכער האט אנגעשריבן א פירות אויף דעם "ספר יצירה" און וועלכער האט געגעבן א שבועה, אז ער האט ניט דורכגעלאזן קיין איין ספר פון דער קבלה, ניט דורכשטודירנדיק עס מיט געגנוי, האט זיך אין דעם יאר 1893 דערקלערט פאר משיח. ער האט געלאזט וויסן, אז אליהו הנביא האט זיך צו אים באוויזן און אים געקרוינט אלס א נביא און ער האט געפאדערט אז די אידישע חכמים פון זיין דור זאלן אים אנערקענען אלס דעם הויפט פון די סנהדרין.

בוטארעל האט געקראגן א גרויסע אנהייגערשאפט, צוליב דעם וואס מען האט באטראכט די אידישע רדיפות אלס די "חבלי משיח" און אויב מען האט אים ניט אנגענומען פאר קיין משיח, האט מען געוואלט גלויבן, אז ער איז זיין אנזאגער, אפילו אזא פערזענלאכקייט ווי ר' חסדאי קרשקש (1340—1410), וועל־כער איז געווען קעגן משיחישע אויסרעכענונגען, איז לויט ווי מען קאן ארויסנעמען

(שלוס אויף זייט 3)

דער פארשטערטער שלום מיט די "גוטע שכנים"

פון י. אייגער (ירושלים)

דער שלום צווישן דער אידישער קא־לאניע מוצא, לעבן ירושלים, און דעם שכנות'דיקן אראבישן "דארף קאלאניע", וועלכער איז אקארשט געשלאסן געווארן, און וועגן וועלכן ו. זשאבאטינסקי האט אנגעשריבן טיף רירנדן ארטיקל "גוטע שכנים", וואו ער בלאמירט די מוצא'ער קאלאניסטן ווארום זיי האבן דאס געטאן, איז שוין אזוי געשווינט פארשטערט גע־ווארן. ניט חלילה איבער וועלכן עס איז פון די צדדים, נאר איבער א פראצעס אין רעגירונגס געריכט וועגן יענעם ענין. אין דעם זעלבן 24טן אווגוסט 1929, ווען די "גוטע שכנים" זיינען באפאלן די קאלאניסטישע פאמיליע מאקלאף און האבן דארט דערמארדעט און פארברענט זיבן נפשות, זיינען זיי אויך באפאלן דעם עלטסטן און רייכסטן מוצא'ער קאלא־ני'סט בראזע און האבן געוואלט מאכן דעם זעלבן שפיל; נאר דא האבן זיי זיך אנגעשטויסן אויף א ווידערשטאנד מיט געווער און זיי האבן זייער שרעקלאכן פלאן ניט געקאנט דורכפירן. 12 אראַ־בער, וועלכע מען האט באשולדיקט אינם מארד ביי מאקלאפ'ן, זיינען אלע דא־מאלסט געווען פרייגעשפראכן, ווייל עס זיינען ניט געווען גענוג באווייזע. דאס זיינען די צוועלף "ניט געהאנגענע", דאס באפרייען פון וועלכע עס האט געמאכט א שרעקלאכן רושם אויף דעם גאנצן ישוב. ה ו י פ ט ז ע כ ל א ך, פון איינעם פון זיי מיט דעם נאמען צאלאך זיר, אויף וועלכן אלע האבן געטייטלט מיט די פינגער אלס מערדער פון די אומגליקלאכע מאקלאפס; זיין ארומגיין אויף דער פריי אין געפוצטע שיך פלעגט פארשאפן גרוים צער יעדן איינעם, וואס האט אים געזען.

פארגעסטערן איז געווען דער פראצעס איבער פערצן אראבער, וועלכע האבן זיך באטייליקט אינם אנפאל אויף דער הויז פון בראזע. צווישן זיי האט זיך ווידער געפונען דער העלד צאלאך זיר. נאר דאס מאל איז ער טרוקן ניט ארוים — מען האט אים מיט נאך צוויי אראבער פאר־אורטיילט צו פינף יאר געפענגעניש מיט צוואנגס ארבעט. אבער איצט איז דער פראצעס אריבער גאר אומבאמערקט. קיי־נער האט וועגן אים ניט געוואוסט. די געזעלשאפט האט ניט ארויסגעוויזן קיין שום אינטערעס; בלויז שוין נאכן פרא־צעס האבן די צייטונגען קורץ מודיע גע־ווען דעם אורטייל און די נעמען פון די פאראורטיילטע. צו דערפאר וואס בראזעס פאמיליע איז ארוים בשלום און קיין בלוט איז דארט ניט פארגאסן געווארן, צו דערפאר, וואס עס איז שוין אריבער א לאנגע צייט און דער ישוב האט שוין אביסל פארגעסן, אזוי צו אזוי, נאר דאס מאל זיינען אינגאנצן ניט געווען קיין רעפארטערן פונם פראצעס, ווי בשעת מאק־לאפס און אנדערע פראצעסן, וועלכע די צייטונגען האבן אין זייער צייט אויס־פירלאך געבראכט און די אידישע בא־פעלקערונג האט זיי פשוט געשלינגען.

דער דאזיקער פראצעס איז בכלל צר געגאנגען שטיל, אן פאליטיק און גע־שווינד. קיין אידן זיינען אין געריכט בש־עת דעם פראצעס כמעט ניט געווען, בלויז די "גוטע שכנים" פונם דארף קא־לאניע, וועלכע זיינען ווארשיינלאך פאר־באריים געווען צו דעם, אז זיי וועלן זיך מוזן שיידן אויף א צייט מיט אייניקע פון זייערע "בכבוד'דיקע" דארפס־ביר־גער. געוויס האט זיי זייער אדוואקאט דערקלערט נאך בשעת דעם שליסן פון שלום, אז אויף דעם געריכט וועט דער געשלאסענער שלום קיין ווירקונג ניט האבן. ווען דאס טרייבט נאר ניט קיין פאליטיק, איז עס "געשווינט און ארענט־לאך" און די מוצא'ער קאלאניסטן קא־נען דא גאר ניט העלפן. דער בריטישער ריכטער האט אין זיין "שלום" רעדע אונ־טערשטראכן דעם אומשטאנד, אז ווען די פאמיליע בראזע זאל ניט געווען זיין בא־ווארנט, וואלט זי געהאט דעם זעלבן סוף ווי די מאקלאפס. מיט דעם דער־מאנט דער דאזיקער ריכטער דעם זעלביקן ארענטלאכן בריטישן ריכטער ליט פון חיפה, וועלכער האט אין אנפאנג פון די אווגוסט געשעענישן־פראצעסן פאראור־טיילט א מענגע אראבער פונם דארף מירה לעבן חיפה צו זיבן יאר צוואנגס־ארבעט בלויז פאר וועלן ארייינגיין אין שטאט באוואפנט מיט שטעקנס און מע־סער. ער האט אויך דאמאלסט אונטער־שטרייכט, אז ווען זיי זאלן געווען אריין אין שטאט, וואלטן זיי געוויס געלאזן פיל אלמנות און יתומים. און ער האט נאך צוגעגעבן, אז זיי דארפן זיין שטארק דאנקבאר דעם באוואפנטן ערופלאן, וואס האט זיי דאמאלסט פאריאגט, ווען ניט ער וואלטן זיי געוויס זייער ווילן דורכ־געפירט און עס וואלט זיי איצט געדראָ־עט טויט שטראף. אבער דאס העכערע געריכט־אינסטאנץ איז געווען באיינ־פלוסט פון דער פראאראבישער פאליטיק פון דער רעגירונג און האט דאמאלסט זיי פארביטן די שטראף אויף דריי מאנאטן געפענגעניש. צו וועט איצט אויך די הע־כערער אינסטאנץ ניט קאנען פארטראגן, וואס דער בלוטיקער צאלאך איז ניט אויף דער פריי און געפוצטע שיך — דאס וועט די נאענטע צוקונפט ציינן.

אלנפאלס, ווי עס זאל ניט זיין, איז דער פריש געשלאסענער שלום פארשטערט געווארן. ער איז ניט צעריסן, ווייל ביידע צדדים האבן דאך געוואוסט, אז עס שטייט נאך פאר א פראצעס, וועלכער קאן זיך אויסלאזן טרויעריק פאר אייניקע פונם דארף, אבער דער שלום איז צושטערט. אויב די אראבער זיינען באטריבט, וואס מען האט פאראורטיילט דריי פון זיי, זיינען די אידן נאך פיל מער אויפגערעגט דורך דעם, וואס דער פראצעס האט אנ־געריררט די אלטע וואונדן, אויפגעוועקט דעם אלטן ווייטאג — די אומגעקומענע זיבן אומשולדיקע נפשות. און עס וועט ווידער מוזן איבערגיין א שטיקל צייט ביז די געמיטער וועלן זיך בארואיקן; וואס ביידע צדדים ווילן, ווייל לעבן אין אזא נאענטער שכנות און אימער מורא האבן, אימער באגלייטן איינער דעם צווייטן מיט א בייזן קוק, מיט האס, מיט חשד, פארבייסן, פארבייגיין און ניט באגריסן זיך, דאס איז זייער שווער און טאקע גע־פערלאך. דעריבער איז דא קיינער ניט מסכים מיט די פאראווארפן פון זשא־באטינסקי צו די מוצא'ער קאלאניסטן. דאס איז ניט קיין שלום אויף משדך זיין זיך, אדער צו פארברייינגען צוזאמען, אדער גיין מיט וויזיטן איינער צום צווייטן. דאס איז אפילו ניט קיין שלום אז מען זאל קאנען זיין זיכער אן פאליציי, דאס איז פאר די אידישע קאלא־ניסטן בלויז א מיטל עטוואס צו צוימען די ווילדקייט פון די שכנים, צו מאכן פאר די שכנים עטוואס שווערער דאס איבערגאנג צו ווילקיר, צו אנגרעסיוע טא־טען און א. וו.

אנדערע דא וואונדערן זיך זאגאר אויף זשאבאטינסקי, וואס ער האט אזוי גע־שריבן. ניט וואס אנבאלאנגט דער אראַ־בישער פראגע אין דער גאנצער ברייט; אין דעם איז ער קאנסעקווענט און קיי־נער האט צו אים קיין טענה ניט. נאר טאקע אין דעם פרט בנוגע די מוצא'ער קאלאניסטן זיינען זיינע פאראווארפן אין גרונט ניט ריכטיקע און ניט פאַרדינטע. דאס איז ניט קיין שלום פון הארצן, און אויך ניט קיין שלום צוליב וואוילטאג, נאר פשוט אומוויסנדיקייט כדי קאנען אביסל פרייער אטעמען.